

Anteckningar från mötet om rovdjursavvisande stängsel

Den 31 augusti 2023 ägde ett möte rum med 16 deltagare som representerade olika perspektiv och organisationer. Målet var att diskutera ämnen relaterade till rovdjursavvisande stängsel. Mötet ägde rum på Folkhögskolan i Mullsjö. Närvarande vid mötet var företrädare från Länsstyrelserna i Jönköping och Västra Götaland, LRF, Fåravelsförbundet, Rovdjursföreningen samt några tamdjursägare som representerade sig själva.

Diskussionen kretsade kring frågor som tidigare hade lyfts och diskuterats av deltagarna. Här är en lista över de frågor som hade skickats ut i förväg och som kompletterades i början av mötet:

- Är det nödvändigt att skilja mellan fårägare med små besättningar och de som har större företag med många får?
- Är det rimligt att förvänta sig att fårägare med stora besättningar och flera betesmarker ska sätta upp rovdjursavvisande stängsel (RAS)?
- Är det rimligt att betrakta förlusten av djur till följd av vargangrepp som en normal affärsrisk?
- När är det lämpligt att använda RAS som åtgärd och för vilka ändamål?
- Kan investeringen i RAS försvaras ur ett affärsperspektiv?
- Finns det sätt att minska den ekonomiska risken för fårägare som överväger att installera RAS?
- Kan stängsling av vissa tamdjursbesättningar göra att de oskyddade (eller de som inte kan skyddas) blir extra sårbara? Kan detta skapa spänningar mellan grannar?
- Uppstår det en konflikt mellan Sveriges strävan att vara mer självförsörjande inom livsmedelsproduktion och bevarandet av stora rovdjur, särskilt vargar?
- Åsikterna varierar om Sveriges utnyttjande av möjligheten att ansöka om EU-stöd för RAS. Vilket stöd avses här? (Jag kommer att försöka få svar från Miljödirektoratet i Bryssel innan mötet.)
- Vilka alternativ finns för tamdjursägare som har djur i områden med förekomst av vargrevir om de inte väljer RAS?

Under incheckningen togs följande frågor upp:

- Hur kan Länsstyrelsen förbättra sin kommunikation om stora rovdjur?
- Är rekommendationerna för stängsling mot vatten realistiska? Hur effektivt är det som rekommenderas?
- Var finns konkreta handlingsplaner för att hantera den växande vargstammen?

Resultatet av diskussionen sammanfattas som följer:

---

1. Deltagarna enades om att det är nödvändigt att skilja mellan fårägare med små besättningar och de med större företag och fler djur.

Under diskussionen framkom följande perspektiv:

- RAS subventioneras inte för nötkreatur eller hästar.
- RAS kanske inte är lämpligt för alla, men Länsstyrelserna försöker erbjuda rådgivning för intresserade. Det kan även vara möjligt att förbättra befintliga stängsel. Topografin, storleken på fårfloeken, antalet betesmarker och områdets storlek måste tas i beaktande.
- Staten bör inte satsa pengar på RAS när andra viktiga behov finns. Långsiktiga lösningar för vargfrågan måste hittas på andra sätt.

- Kostnaderna för att upprätta RAS är höga, och ersättningen täcker inte kostnaderna. Ersättningen täcker inte ens kostnaden för röjning. Om RAS krävs, skulle fler fårägare tvingas stänga sina verksamheter, vilket i sin tur skulle påverka landskapsbevarandet negativt.
- Många djurägare arrenderar mark. I sådana fall är det orimligt att förvänta sig att de ska installera RAS på någon annans mark. Vem skulle bära kostnaderna?

2. Deltagarna var överens om att det inte är rimligt att förvänta sig att fårägare med stora besättningar och flera betesmarker ska installera RAS.

Diskussionen inkluderade följande perspektiv:

- Många med stora fårfloccor måste arrendera mark och balansera intäkter och utgifter. RAS skulle vara en för stor utgift utan motsvarande intäkt.
- Underhållet av RAS har fått för lite uppmärksamhet. Vanligt fårnät kräver mindre underhåll. Elstängsel med en tråd nära marken kräver röjning flera gånger under säsongen.
- Att komplettera fårnät med en tråd högst upp betraktas som godkänt RAS, men det fungerar inte effektivt när vildsvin gräver sig in i betesområdena. RAS utan eltråd längst ner fungerar inte för att hålla vargarna ute.
- Åsikterna varierar om hur vargar tar sig in under eller över stängsel. Länsstyrelsen menar att vargen oftast tar sig in genom stängslet, medan andra hävdar att vargen ofta hoppar över. Det kan vara värt att rådfråga experter på varg beteende.
- Skötseln av elstängsel kräver regelbunden röjning var tredje vecka, vilket är orealistiskt vid långa stängselsträckor.

3. Deltagarna accepterade att fårägare med mindre besättningar kan dra nytta av att använda RAS för att skydda sina djur, men att det inte kan garanteras att en varg inte kan ta sig igenom stängslet.

Följande perspektiv framkom:

- Vissa med små besättningar kan välja att använda RAS för ökad säkerhet, men ekonomin behöver inte vara den primära drivkraften.
- Många med små besättningar har andra inkomstkällor och är inte ekonomiskt beroende av fåren.
- Nystartade fårföretagare kan överväga att installera RAS om det inte finns befintliga stängsel.
- Vikten av stora besättningar som driver utvecklingen i branschen betonades.
- RAS kan minska oron för vissa, men det ger ingen garanti för trygghet. Att vara tamdjursägare i områden med rovdjur skapar osäkerhet.
- I vissa områden har Länsstyrelsen begränsat möjligheten att installera RAS kring betesmark med hänvisning till markstorlek (Skåne som exempel) och antal djur.
- Underhållet av RAS är mycket arbetskrävande och dyrt.

4. Diskussionen om effektiva alternativ till RAS ledde till olika åsikter.

Följande diskuterades:

- Viltskadecenter bör fortsätta att undersöka andra alternativ och samarbeta med forskare och riktlinjer.
- Det verkar som om svenska myndigheter inte stöder forskningsinitiativ för nya alternativ (exempelvis forskning för att använda AI, som i flera år avslogs). Det är politikerna som måste ta ansvar för att stöd inte beviljas. Politisk påtryckning krävs.
- Svenska Fåravelsförbundet arbetar med att påverka politiker och undersöka alternativa lösningar.
- Tryck på politikerna bör följas av konkreta alternativ. För närvarande finns inga sådana alternativ tillgängliga.
- Det bör finnas lösningar innan vargstammen växer ytterligare.
- Lapptyg och elnät nämndes som akuta åtgärder, men de är inte hållbara eller permanenta lösningar.
- Viltskadecenter arbetar med att förenkla RAS-riktlinjerna och tar fram nya riktlinjer.

- Utmaningen med anklagelser om bristande åtgärder vid angrepp diskuterades.

5. Mötet identifierade en konflikt mellan målet att skydda vargar och Sveriges ambition att vara självförsörjande inom livsmedelsproduktion.

Följande perspektiv framkom:

- Eftersom efterfrågan på lammkött är hög och Sverige måste importera, påverkar vargarnas närvaro och angrepp den ekonomiska situationen negativt. Många fårägare vill sluta hålla får på grund av oro och osäkerhet. Detta påverkar branschens tillväxt.
- Frågan om vargar och självförsörjande livsmedelsproduktion är utmanande. Vargens expansion i Sverige har lett till en ökad oro och minskad produktion.
- Diskussionen om alternativa lösningar och samexistens med vargarna behöver mer fokus och en övergripande politik saknas för hanteringen av vargar.
- Fåravelsförbundet bör påverka politiken och myndigheterna för att hitta hållbara lösningar.
- Konflikten mellan vargskydd och självförsörjning bör hanteras med regional förvaltning och zoner där vargen kan finnas.
- Att fårägare i andra områden måste ta ansvar för vargarna ansågs orättvist.
- Den ökande vargstammen påverkar produktionen och det behövs en övergripande plan för varghanteringen.

Relaterad information delades också:

- Utredningar om skydds jakt och referensvärden för vargpopulationen i Sverige pågår.
- Länsstyrelsens huvudmål med RAS är att minska risken för angrepp och skydda stora geografiska områden där det är mest nödvändigt. (Stora geografiska områden bottnar nog i VSC:s rekommendation om att rikta bidrag till områden med stationär varg och helst till områden med låg fårtäthet för att så stora områden som möjligt ska ha förebyggande åtgärder.)
- EU-stöd för RAS söktes inte för perioden 2023-2027 enligt Jordbruksverket och EU:s miljödirektorat. Det finns fortfarande medel inom Viltskadeanslaget som finansieras av staten.
- Projektet Rovdjursdialog har utbyte med andra länder om hantering av vargar och tamdjur i samma område.

Återstående frågor inkluderar:

- Är det rimligt att betrakta förlusten av djur till följd av vargangrepp som en normal affärsrisk?
- Hur kan den ekonomiska risken för de som överväger att installera RAS minskas?
- Kan stängsling av vissa tamdjursbesättningar öka sårbarheten för dem som inte skyddas och skapa spänningar mellan grannar?
- Hur kan Länsstyrelsen förbättra kommunikationen om stora rovdjur?

Förslag för fortsättningen inkluderar:

- Ökat samarbete mellan Rovdjursföreningen och Fåravelsförbundet i frågor där intressen överlappar och att arbeta mot politiska mål.
- Viltskadecenter har utöver Jens Frank även andra personer som kan vara behjälpliga i frågor om förebyggande åtgärder med mera
- Möten med politiker för att påverka beslutsfattandet.
- Förlängda mötestider för mer djupgående diskussion.

BleR - 2023-09-12